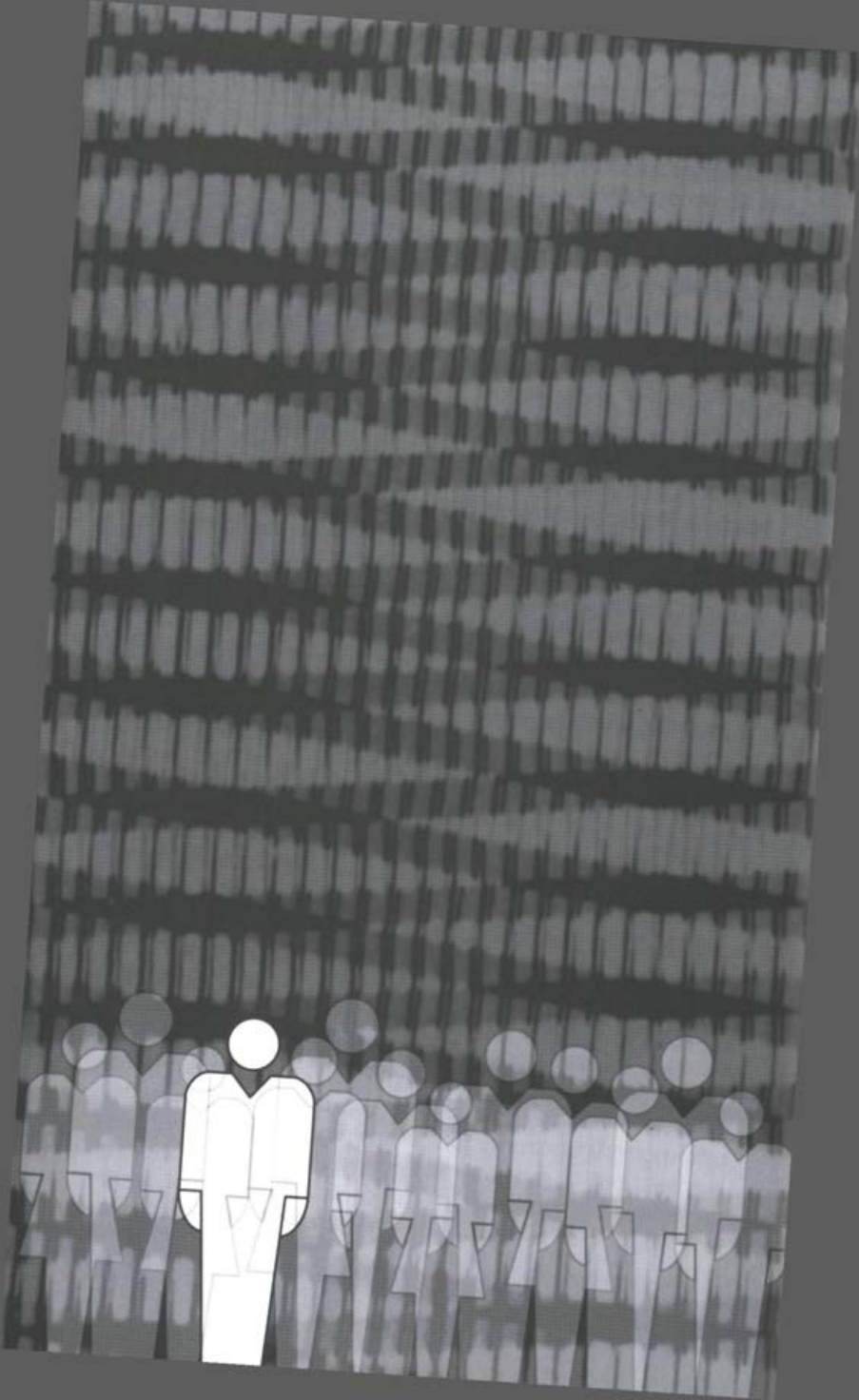

MEMOAREALIZING

Povzetek:

Tri niti. Tri percepcije. Ena je doje-manje sedanjega obdobja, obdobja velikih sprememb. Druga je pogled s časovne distance na vlogo in položaj študentov in intelektualcev od daljne do bližnje preteklosti. Tretja, ravno tako s časovne distance, govori o vlogi in pomenu ŠŠK-ja.

Tri niti spletene v združeno percep-cijo. Bistvena nerešena vprašanja prihodnosti, tako posameznika kot družbe, imajo vseskozi enak izvor. Preseganje omenjenih nerešenih vprašanj gre iskati v sposobnosti prilagajanja spremembam globalnih dejavnikov, na katere nimamo vpli-va. Torej iskati v (po)polnem prilaga-janju spremenjenim dejstvu, ki jih sicer sprejemamo in v večini zelo podpiramo (le) na deklarativnem nivoju.

MEMOAREALIZING

I.

Danes je Velika nedelja. Je Velika zame v odnosu do ŠŠK-ja, ko prvič po četrto stoletja zopet nekaj prispevam zanj. Sicer pa je ta velikonočna nedelja ena izmed redkih priložnosti, ko imam čas za pisanje. Včeraj sem med vožnjo v avtomobilu okoli sedme ure zvečer vključil radio ter tako zgolj po naključju poslušal Velika poročila, torej tista na nacionalnem radiu, ki jih menda poslušata večina ljudi. Kljub Velikim spremembam, ki smo jim priča v zadnjih letih, pa sem bil dokaj presenečen nad govorom dveh predstavnikov dveh cerkva na Slovenskem v tej oddaji. Ni me ne vem kako presenetilo, da sta govorca dobila mesto v konici poročil, to je samo še nekaj več kot prejšnja leta. Presenetilo me je to, kar sta povedala. Kratko in jedrnato. Oba enako, če si dovolim poiskati skupni imenovalac oz. skupno izhodišče. O prazniku sta oba govorila izključno z vidika čiste etike kot filozofske panoge. Nobene politike, nobene religije. Praznik je posvečen večnim vprašanjem življenja in smrti, sta rekla. To pa je že zelo blizu na primer znamenitemu stavku »Osnovno gibalno človeka je strah pred smrtjo« znanega filozofa, ki je bil cerkvi vedno trn v peti. In to je v primerjavi z razmerami, ko

4

RIT 4

Kaj naj ŠŠK v Velenju predstavlja

Vprašanje iz RIT-i št. 4.

sem bil še študent, Velika sprememba. Pozitivna. Je znak spoznanja, da ogromne statusne spremembe države, lastnine, državljanov itd., ki so se že zgodile, neusmiljeno terjajo prilagajanje k tem nadrejenim dejavnikom. Je znak upanja, da je na obzoru prese-

ganje (spreminjanje) obstoječih medsebojnih razmerij, v skladu s časom in okoliščinami, v katerih živimo, kot temeljni pogoji preživetja.

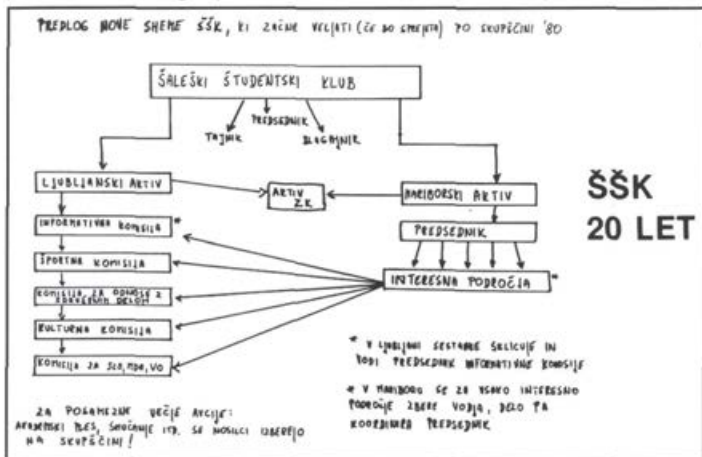
Torej etika kot nujna infrastruktura prihodnosti.

Vse smo počeli z velikim zadovoljstvom

II.

Datumsko – priložnostno temo jemljem kot izhodišče vprašanj: ali se vsem tem spremembam v zadostni meri prilagajajo tudi študentje, ŠŠK, Šaleška dolina?

V času delovanja v ŠŠK-ju sem se veliko ukvarjal z vprašanji položaja in vloge študentov v razmerju do takratne družbe, prav tako pa z vprašanji namena obstoja in delovanja ŠŠK-ja. Zelo dobro mi je tudi ostalo v spominu, da so na drugi strani predstavniki občine ob vsakem srečanju z nami razpravljali o problematiki odselitve študentov iz občine po končanem študiju, pri čemer z njihove strani nikoli ni izostal poudarek o velikem pozitivnem pomenu obstoja oz. delovanja ŠŠK-ja za ublažitev omenjene problematike. Odkrito povedano nikoli, niti takrat niti sedaj, tega nisem razumel. Nihče namreč ni omenjal motivacije. Kratko malo, študentje so, občina z gospodarstvom tudi, izrazimo željo, da osta-

Organizacijska shema se je širila ...

nejo v občini, pa bo. Če sklepam sedaj po nedavni izjavi predstavnika občine v časopisu, da bi naj v Velenju ustanovili visokošolski center in s tem zadržali izobražen kader doma, se glede bistva problema očitno ni kaj dosti spremenilo.

V petdesetih, šestdesetih letih je bila glede motivacije intelektualcev izrazito absurdna situacija. Neizmeren konflikt interesov. Oblast je zaradi potreb lastnega obstoja ljudi izobraževala, ko so izobraževanje zaključili, jih je nujno potrebovala, istočasno pa so jim bili nevarni, bolje rečeno so se jim zdeli nevarni za ohranitev oblasti v svojih rokah. Vsaj tisti, ki so s svojo pokončno držo vztrajali pri uveljavitvi svojega znanja v praksi in s tem trčili ob interes kakšnega oblastnika. Marsikdo je bil preganjan in so množično odhajali iz občine, iz države, iz kontinenta, mnogi za vedno.

Temu primerno je deloval tudi celoten sistem vzgoje in izobraževanja. Tudi svojo generacijo štejem v tisto, ki so jo vzgajali v ljudi, ki morajo biti primarno posvečeni opravljanju svojega poklica, sekundarno pa uresničevanju svojih življenjskih ambicij in ciljev. To pa je skregano z logiko motivacije in ustvarjalnosti, zlasti pri intelektualcih, kjer praviloma gre za visoke, a nematerialne cilje. Najbolj je motiviran, ustvarjalen in družbeno koristen tisti, ki je posvečen svojim življenjskim ambicijam in ciljem, znanje in opravljanje poklica pa sta zato le posledica oz. le sredstvi za doseganje primarnega cilja. Tudi če kdo na ta način obogati, je to zgolj posledica primarne usmerjenosti, a je seveda to v pogojih konkurence težko. V vsakem primeru ima možnost ob tem obogateti delodajalec.

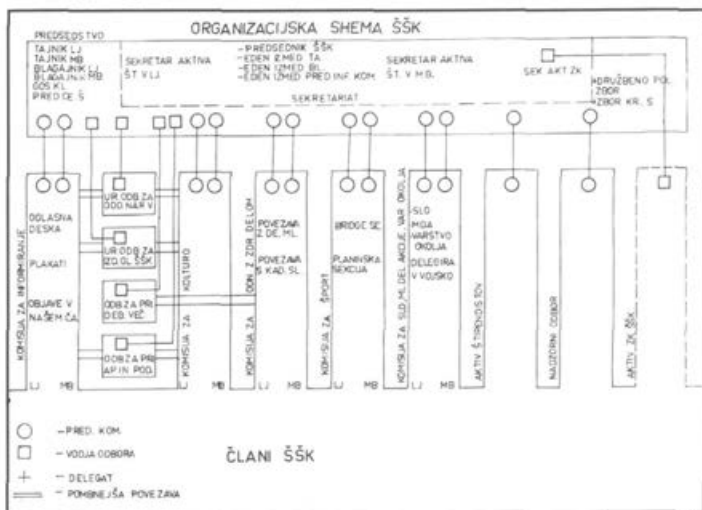
Študentje, formalno gledano, tudi dolgo niso bili del 'mladine'. Obstajale so mladinske organizacije in študentje. Sredi sedemdesetih let, v času našega ŠŠK-ovanja, so se prvič ustanovile univerzitetne konference ZSMS, a so delovale le na območju obeh univerz. Izven teh območij so bili le študentski klubi, katerih ustanovitev pa ni vzpostavljala oblast, temveč zgolj samoiniciativa posameznikov.

Teoretično je današnja generacija diplomantov vsaj v enem zelo pomembnem pogledu bistveno na boljšem. Namreč v tem, da so lastniki znani. Se vam zdi lastništvo privilegij? Meni ne. Ni namreč bistveno lastnino pridobiti, bolj pomembno jo je tudi obdržati, kar pa ni tako enostavno. Zato je lastnina prej kot privilegij obveza in odgovornost. Lastni-

delal v mnogih okoljih, vendar tako viso

ki, ki bodo hoteli na dolgi rok svojo lastnino tudi obdržati, bodo potrebovali v prvi vrsti ljudi s čim več znanja in sposobnosti. In ravno v tem je nastal popolnoma nov motiv in nove, veliko boljše možnosti za uresničevanje življenjskih ambicij in ciljev ljudi z visokimi, praviloma nematerialnimi cilji.

Ni pa nujno, da se bo tak idealen scenarij tudi takoj v celoti uresničil. Oviro vidim predvsem v tem, da je vse preveč lastnikov, ki lastništva enostavno ne razumejo oz. ne zmorejo ločiti med lastništvom in upravljanjem. Primarna lastnikova pravica in dolžnost je ohranitev lastnine ter pravica do razpolaganja z ustvarjenim dobičkom, kar je tudi edini

... in razvijala.

možen racionalen interes lastnika. V imenu takšnega interesa pa je edino pričakovano ravnanje lastnika tisto, ki zagotavlja kar najboljše upravljanje njegove lastnine. A priori seveda ne moremo trditi, da lastniki ne morejo biti najboljši možni upravljalci, kakor tudi ne, da ne obstaja mnogo bolj-
ših upravljalcev. Vendar pa se kot temna dediščina preteklosti mnogi lastniki za nobeno ceno ne bi odrekli upravljanju na nobenem področju in na nobenem nivoju, pa še nadzorni organi samega sebe bi bili, če bi jim zakon to dopuščal.

Kot po pravilu so v takšnih okoliščinah ljudje z veliko strokovnega znanja plačani blizu nivoja praga revščine, kar prej kot na primer na Evropsko unijo spominja na zgoraj omenjeno stanje motivacije intelektualcev v petdesetih in šestdesetih letih. Tu pa seveda zopet nastopi konflikt interesov, saj so na drugi strani nove generacije diplomantov nesporno vedno bolj primarno posvečene svojim življenjskim ambicijam in ciljem, praviloma visokim in nematerialnim, ki jih lahko uresničijo le s samostojnim opravljanjem najzahtevnejših in najodgovornejših nalog. In jih bodo uresničile, kjer bodo za to pač boljši pogoji. Danes vrata niso odprta le v Ljubljano, odprta so v celo Evropo.

Teoretično si danes lastniki ne bi upali tako ravnati. Pa si upajo. Vedo namreč, da imajo kljub negativnemu poslovanju dvojno podporo za obdržanje svoje lastnine; najprej v delu zakonodaje, ki izvira iz preteklosti, potem pa tudi v solidarni podpori vplivnih somišljenikov na istem etičnem nivoju. Kako dolgo še? S tem vprašanjem je tesno povezano tudi vprašanje, kdaj bodo nastopili zadostni motivi, da bo izobražen kader v večji meri ostajal doma.

Vprašanje t.i. odliva možganov iz občine ali iz države je torej vprašanje spoznanja ožje ali širše družbene skupnosti o vsebini, dejanskih posledicah in neizbežnih potrebah prilagajanja velikim spremembah, ki vključujejo tudi nova spoznanja o tem, kaj je za koga pravi motiv. Je torej vprašanje preseganja (spreminjanja) obstoječih medsebojnih razmerij.

Torej etika kot nujna infrastruktura prihodnosti.

III.

Nikoli nisem dvomil, da je dobro, da ŠŠK obstaja. Zelo ali pa manj aktiven, usmerjen tako ali drugače. Ni pomembno. Pomembne so življenjske izkušnje, ki jih pridobiva vsak ššk-jevec ob svojem študiju.

Mi smo se takrat zadeve lotili zelo resno. Najprej smo izdelali kompleksno organizacijsko shemo kluba, določili nosilce aktivnosti posameznih področij ter jim določili pristojnosti in odgovornosti. Na tej osnovi smo izdelali program dela v obsegu, ki ga je bilo možno uresničiti skladno z obsegom lastnih kadrovskih resursov in predvidenih finančnih prihodkov. Glede na to, da se je na samem začetku priprave programa dela klubu priključilo veliko število aktivnih nosilcev posameznih področij, je bil tudi program dela zelo obsežen. Pa smo ga uresničili. V celoti. Morda celo presegli. Uresničitev programa pa je bila seveda pogojena z uspešnostjo dela vsakega posameznika. Zdi se mi, da smo vsi delovali brezhibno. Predvsem smo zelo sodelovali. Vsak je v roku naredil to, kar je bilo dogovorjeno. Pa nihče od nas za to ni bil plačan. Preprosto smo bili motivirani že s tem, da uresničujemo nek lasten cilj, ki smo si ga zadali. Vse to smo počeli z velikim zadovoljstvom in veseljem.

Po končanem študiju sem živel in delal v mnogih okoljih, vendar tako visoke motivacije in stopnje uresničevanja dogovorjenega kasneje nikjer nisem zasledil, čeprav smo bili za svoje delo (dobro) plačani. Prav lahko pa bi bilo glede tega tudi v drugih okoljih mnogo bolje, če bi bila medsebojna razmerja sprotno prilagojena zahtevam, ki jih neizbežni globalni dejavniki postavljajo lokalni družbi.

Torej etika kot nujna infrastruktura prihodnosti.